

On je zaslužan i za besprijekornu gramofonsku ploču, gramofonsku iglu... Od 80 patenata najpoznatija je penkala, no ostati će upamćen kao pravi genijalac koji se znao i učinio jako puno

Glasovita engleska tvrtka za proizvodnju gramofona i gramofonskih ploča Edison Bell otvorila 1926. proizvodni pogon na 3. katu zagrebačke tvornice penkala i nazvala ga Edison Bell-Penkala.

S razlogom, pa i s poštenim osjećajem zahvalnosti za suradnju s Eduardom Slavoljubom Penkalom koji im je 1914., usred Zagreba, kao kemičar, poboljšao materijal za proizvodnju gramofonskih ploča i unaprijedio gramofonsku iglu...

POGLEDAJTE SVE FOTOGRAFIJE (6)

6. 9. 2025

SEDMI NASTAVAK: TVORNICA PENKALA

Napisala: Anđelka Mustapić

Tvorcu olovke penkala - koja je u svijetu promijenila tradiciju i praksu pisaćeg pribora - Eduardu Slavoljubu Penkali bilo je jasno već u prvoj polovini 1906. da iz male radionice u tadašnjoj zagrebačkoj Ulici Marije Valerije br.3 (današnja Praška ulica) ne može zadovoljiti potražnju svijeta za njegovim revolucionarnim izumom. Imao je zabilježene narudžbe za 100.000 primjeraka i samo nekoliko zaposlenika.

Bez finacijera nije išlo baš lako

U njegov posao uskočili su vješto, ali i dobronamjerno, dvojica uglednih i moćnih trgovaca, braća Edmund i Mavro Moster, s kojima je Penkala sklopio ugovor 21. kolovoza iste godine o zajedničkoj suradnji, odnosno o osnivanju zajedničke tvrtke pod nazivom Edmund Moster&Co., s adresom u istoj ulici, ali na broju 8. Tvrtka nije nosila izumiteljevo ime, jer su proizvodnju financirali braća Moster. Galopirajući proizvodni uspjeh i sve

bogatiji asortiman Penkalinih konstrukcija na kojima se temeljila proizvodnja, nametnuli su potrebu gradnje prave industrijske tvornice s tada impozantnim gabaritima u Boroševoj ulici (današnja Branimirova 43), na pustopoljini na kojoj su uglavnom gostovali cirkusi, a s koje se mogao vidjeti Zagrebački kolodvor.

Tvornica je sagrađena prema projektu prestižnog arhitektonskog biroa **Hönigsberg&Deutsch** kao

dvokatnica s pročeljima secesijskog stila, kojoj će od 1919.-1922. biti nadograđen treći kat, promijenjena pročelja i u dvorištu podignute gospodarske i druge potrebne pomoćne zgrade, za što je bio zaslužan arhitekt **Rudolf Lubynski**.

Tvornica Edmund Moster&CO. otvorena je 30. prosinca 1911....

...kao prva industrijska tvornica pisaćeg pribora u svijetu i za Penkalinog života najveća. Međutim, partnerski ugovor nije bio najpovoljniji za izumitelja Penkalu. Bio je suvlasnik trećine dionica, ali je tvornici prodao 12 svojih izuma i za to je godišnje dobivao 6000 kruna, što je za njegove izumiteljske poslove i patentne pristojbe bilo premalo. No imao je satisfakciju jer je tvornica ušla u život naroda pod njegovim imenom.

Od dr. sc. Branka Uhlika, također kemičara po struci, saznali smo senzacionalne činjenice o tzv. društvenom životu unutar same tvornice, gdje je stanovalo pet obitelji, među njima i njegova.

U krugu tvornice djeca su se igrala, odrasli su vikendom uglavnom kuglali, imali su Nogometni klub Penkala s karakterističnim slovom P, koji je sudjelovao u gradskim natjecanjima. U tvornici je postojalo osam separea za kupanje radnika i stanara, postojao je i jaki sindikat, tako da su honorare morali dobivati i djeca koja su sakupljala s poda olovke koje su proizvodili njihovi roditelji... U tvorničkom restoranu gablecovalo je oko 800 zaposlenih radnika, koji su radili punim kapacitetom na raznolikom pisaćem priboru i od svoga rada zadovoljno živjeli, tako da se može reći da je tvornica bila jedinstvena i po načinu skrbi za svoje radnike.

Gigant usred nerazvijenog i zaostalog Zagreba

A o kakvom se gigantu radilo možemo suditi i prema podatku da je slična tvornica, odnosno podružnica tvrtke iz Ulice Marije Valerije 8, bila otvorena 6. studenog 1909. u Berlinu, dakle prije zagrebačke tvornice, a koju godinu kasnije u Lipiku i pogon za drvenu galanteriju (ravnala, trokute, kutije za pisaći pribor i sl.) Tvornica Edison Moster&Co. rasla je nezaustavljivo i bez premca u svijetu sve do 1922., do smrti Eduarda Slavoljuba Penkale, onižeg, tihog, po porijeklu i prirodi svoje naravi gospodstvenog čovjeka a po daru genijalca.

Edison Bell-Penkala, bio je pogon koji su Englezi pokrenuli u Zagrebu

U njegovu je čast glasovita engleska tvrtka za proizvodnju gramofona i gramofonskih ploča Edison Bell otvorila 1926. svoj proizvodni pogon na trećem katu zagrebačke tvornice penkala i nazvala ga Edison Bell-Penkala. S razlogom, pa i s poštenim osjećajem zahvalnosti za suradnju s Eduardom Slavoljubom Penkalom koji im je 1914., usred Zagreba, kao kemičar, poboljšao materijal za proizvodnju gramofonskih ploča i unaprijedio gramofonsku iglu., i time, de facto, revolucionirao tu cijelu svjetsku industriju.

Napomena uredništva:

Serijal od 10 nastavaka o životu i djelu genijalnog izumitelja Eduarda Slavoljuba Penkale, autorice Anđelke Mustapić, koji objavljujemo iz dana u dan, od 1.do 9. rujna 2025.

Napomena autorice: cijeli serijal „Penkala: od genijalnog izumitelja i kulturne baštine do zaborava“ nastao je i objavljuje se uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Tagovi:

7. NASTAVAK

FELJETON

GENIJALAC

IZUMITELJ

PATENTIU

PENKALA

PRIČA

SLAVOLJUB EDUARD PENKALA

Pročitajte i ovo:

Poljak Eduard uzeo je hrvatsko ime Slavoljub iz poštovanja prema Zagrebu i novoj mu domovini u koju se tako jako zaljubio

Tajna svih njegovih tajni je izum Pelikan nalivpera model 100! I s njime je proslavio u svijetu Zagreb i Hrvatsku kao „Domovinu penkale“, a bez njegove klipse nema ni dobre "pisalice"

Zagreb je bio slijepo crijevo Austro-Ugarske, a onda ga je 1905 penkala zašiljila i smjestila u tehnološki epicentar

Bastardi, fačuki i kopilad na 4 kotača su sve samo ne neželjeni, sve prednosti auta s više pogona, vodič za izbor hibridne tehnologije obzirom na troškove

Nekad metla i krpa, danas mobitel i ekrani! 3 vještine koje su djeca u Jugoslaviji savladala, a današnja djeca više ne znaju

Startnews.hr

[Impressum](#)

[Opći uvjeti korištenja](#)

[O kolačičima](#)

[Pretplata](#)

START NEWS d.o.o.

